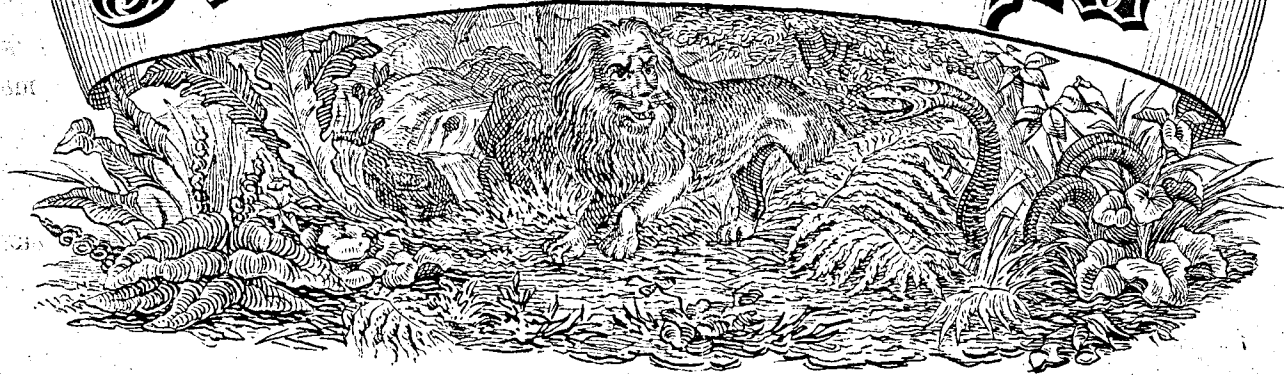

Жизнь и Растения

JURNAL

ЦЕНТЪРЪ РЕСПУБЛИКА ШТИИЦЕЛОР НАТУРАЛЕ ШИ ЕСАКТЕ,
în toate clasele.

Pedigeatș

de

Profesor Doktor Izliș Baran.

№ 33.

(Англ întiiș)

Бакрептi.

Septembrie 1-iș, 1856.

*Копiндере: О сiзiтс ла грѣдина Зоологикѣ дiн Лондонѣ. — Десне оригина марѣритарилорѣ адезѣрацi. —
Чега десне plante, re отрѣдiте.*

О ВИЗИТЪ ЛА ГРѢДИНА ЗООЛОГИКЪ ДИН ЛОНДОНЪ.

(Ърмаре).

Kindș vomș ърма дрѣмзлѣ каре не дѣче кѣтре интраеа грѣдинѣ дiн партеа нордикѣ, vomș ажнѣ ла знѣ тѣшѣ компѣсѣ де кiдi-ва ар-ворi, знде се ииѣ маi мѣлѣ пелikani. Ачесте пасерi марi, албе, к'знѣ чокѣ лѣнрѣ ш'о пѣнрѣ маре де десѣтлѣ чокѣлѣ, аѣ датѣ okazjiне ла мѣлѣ фавѣлѣ, s. e. кѣ пелikanлѣ нѣтрѣмте пѣи дiн сiнѣлѣ сiнѣлѣ сѣѣ. Ачестѣ фавѣлѣ провинѣ, сiндѣ кѣ s'a вѣзѣлѣ кѣ пелikanлѣ багѣ пѣи сѣи чеi тiнерi iн ачестѣ пѣнрѣ знде а адѣнатѣ нѣтрѣментѣ не сеама лорѣ, s. e. пѣмѣи шi ч.л.т.

шi кiте о датѣ се iнтiмнѣ кѣ дiн сiнѣлѣ пѣмѣилорѣ шi алорѣ анимале моарте че се афлѣ iн пѣнра пелikanлѣ, пѣи сѣи есѣ афарѣ мiн-жiдi; де ачѣеа понѣлѣлѣ а крѣзѣтѣ кѣ пѣи ачѣ-мѣтiа се нѣтрѣскѣ кiарѣ дiн сiнѣлѣ пѣрiнцилорѣ лорѣ.

Нѣ преа департе де локсiнда пелikanилорѣ iнтiнимѣ пасерилѣ есотичѣ пѣмѣите Flamingo's. Ачесте пасерi каре аѣ пiчоаре атiтѣ де лѣнѣи, iн кiтѣ канлѣ лор ажнѣ ла мѣрiмѣеа отѣ-лѣи; сiнтѣ де колорi рошii ка фокѣ, трѣскѣ iн

Afrika meridională la dърмъриле мърпії, nstrin-
dăse de nești de mare; apoi kîndă voră sь
prinъz nești dăne la dърмърї, atănчї se пнă
інтр'о linie dreaptă ka знă batalionă de soldați
ші аша мергă ла атакă. Кăйблă лорă е remar-
кабилă fiindă кь е mare шї de o formă koni-
кь (ка о кьпъгїнъ de захарă), apoi femela
шеаде къларе пе вїрфкă кăйблă шї ключите
оаъеле sale. Знă воіажорă din Afrika asigăрь кь
нă poate sь fiь знă spektakolă маї frumosă de
kîtă a vedea o bandă de ачесте пасерї марї шї
frumoase sьзрїндă in aeră, okămїндă o întindere
d'о mїлă (енглезь).

De la пасерї trechemă printр'о galerie sьз-
terанъ шї ажнџемă ла колекционеa reptїliiloră.
Vizitatorăлă kape ва sь vazь аичї чева frumosă,
treбхе sь шї алегă timpăлă favorabilă pentрă
ачeastă vizitațiune, аalmintрелеа нă ва vedea ni-
mikă, кьчї шерпїї remarkabilă d' аколо опї кь
se askăndă in făndăлă челлелорă лорă, саă кь
se află inkolochїї impрежърăлă рьмърїлорă ар-
ворїлорă че sїntă аколо. Аша dar timpăлă чelă
маї favorabilă pentрă ачeastă vizită este o dată
пе sьптъmїнъ kїndă даă de mїnkape ачestорă
reptїliї, kape мьнїнкă ньмаї o dată пе sьптъ-
mїнъ, знїї kїарă din шерпїї чеї марї (s. e. Boa
constrictor) мьнїнкă o dată in trei лнї, dar
шарпеле monstruosă ньmită Phytон мьнїнкă o
dată in 22 de лнї. Dїнехăлă kape се дь шер-
пїлорă komzнї o dată пе sьптъmїнъ, се зрмеа-
зь ла 3 dăne amiază-zї. Sь asistămă akămă ла
знă asemenea dїнеăлă kьpїosă. Авїа ка гьардіа-
нăлă се аратъ ла ora хотьрїтъ inaintea inkisorїї
шерпїлорă, yїindă komă plaină de гьїнї шї de
їеньрї in mїнъ, indată тогї шерпїї артъ semne
de atențiune шї d'знă interesă partїкларă. Гьар-
діанăлă deskїde зша пе făndăлă чelлелї шерпї-
ларă марї (кьчї de ачesї шерпї elă нă се te-
me, fiindă кь нă mьшкă) шї арьнкъ in чelлел
знă еньре алă. Este interesantă d'а обсерва кь
ачestă animală indată че се vede in ачeastă
lokăїнъ позь, їчene sь sarь шї s'о esami-
ne кь o kьpїositate nevinovată шї fьрь temere;
пе зрмъ се амеазь lїnїstїтă шї їчene sь шї
кьрџе образлă. Dar in mїнълă ачesta шар-
пеле їchetă се tїрауте еwindă din făndăлă чelлелї,
desфьшърь їndoїтърїле kорпнăлї sьă ııran-

tikă, арьнкъ o зїтзърь терїбилă асьпра vїktimїї
sale шї indată се арьнкъ пе ea, o anasă strїn-
gїndă-o кь kорпнăлă sьă monstruosă, in kїtă in
пъїне minste 7-a sьfрїmată toate oasele шї ie-
пърїле s'a fьkьтă o masă moale шї ineptă de
karne. Akămă шарпеле prїnde їеньрїле de зре-
ke saă de kană, lă трауе apoi in гьра sa кь kape
їnkожорь vїktima de toate пьрїле, sьrїn-
dă-o шї їngїndă-o totă мереă, in kїtă се кь-
noamte kїарă пе din афарь їnainterea progresї-
вь a vїktimeї in kорпнăлă шарпелăї nїнъ kїndă a
ажьnsă ла stomakăлă sьă, atănчї шарпеле рь-
mїне nemїшkată nїнъ a mїstăїтă mїnkapea sa.
Dar o sь пе їнтреве лекторăлă: Kămă се poate
кь шарпеле sь їngїтъ знă їеньре алă, in вре-
ме че канăлă шї rїтăлă шарпелăї sїntă маї mїчї
de kїtă їеньреле? Dar шарпеле are гьра sa
fьkьтă astă-felă in kїtă poate s'о лърџeaskă пе-
ste мьсърь in kїtă sь devїe мьлă маї ларъ de
kїtă totă kорпнăлă.

Trei zile dăne ачestă dїнеă, шарпеле рь-
mїне їнтр'о nesimџїpe шї nemїшkape ка mortă,
пе зрмъ леапъдъ oasele шї пелеа, atănчї dї-
нехăлă komїosă e mїstăїтă шї шарпеле s'a sьтз-
pată pentрă маї мьлте лнї.

Ла шерпїї отрџвїї, гьардіstїї kape ле даă
de mїnkape їнтрезїнъгьзă мьлă маї mare чїр-
кьmspekțiune de kїtă ла чеї ньmїїї nїнъ akăm.
In lokă ка sь deskїdъ поарта in făndăлă чelлелї,
o deskїdă in партеа eї sьперїорь. Ачeastă пре-
кажїїне нă e in задарă, кьчї indată че гьар-
діstăлă a deskїsă кь знă fepă кьрватă ачeastă
поарть, шарпеле отрџvїтă pїdikă канăлă їnkо-
вьїндă-se in forma знăї S шї се арьнкъ пе
врџмашăлă sьă. Се vede кь шарпеле нă поа-
те sь аьчче дрентă знă обїektă kape се află
neste dїнълă саă de sьтă dїнълă. De ачееа in
маї мьлте pїндьрї шарпеле treбхе sь се арьчче
пе еньрашă nїнъ s'ăл prinъz. Dar kїарă atănчї
н'ăлă prїnde in modăлă deskїsă маї sьsă ла
шерпїї неотрџvїї, чї шерпїї отрџvїї мьшкă vїk-
tima лорă in опї че lokă алă kорпнăлї шї astă-
felă мьшkată e аьskată indată de nїмте snasme
терїбиле шї in пъїне sekunde e mortă. Знїї,
kape аă обсерватă шерпїї отрџvїї, zїkă кь чеї
мьшkajї de шерпї морă in dїfepїte modьрї, дь-
не dїfepїнъа sneчелї de шерпї de kape аă fostă

mșkaii; însă e o eroare poplărară kindș oamenii de pîndă zică că șerpni arșnkă otravă prin vîrfșlă limbei kare este desprăguită în doz. Beninșlă (otrava) șerpilor se află într'o glandă (glăkt) kare are lokșlă ei lingă șnlă din dinții szi, print'șnlă kanală kare merce de la glandăla aceasta nînz la pîdzvina dintelăi otrăvită deskizîndș-se acolo, șarpele varșă lăsidșkă otrăvită în pana viktimei kare a făkt'o kă acestă dinte. Șarpele челă mai veninată ce se află akșmă în grădina Зоологикă din Londonă este Cobra din India orientală. Kindș observă čine-va acestă șarpe kșmă sare kătre fereastre ka sș mșșche oamenii če'i vede afară, vîrîndă nevîrîndă i se adăche aminte kă nșmai șnlă țeamă șvăgîre lăș desparte d'o moarte sigșră. Dănz-zî, șarpele Phytton челă mare kare kîntărește 120 fșngi, s'a nekăjită mi a vřstă sș se arșșche ne șnlă spektatorș kare s'a aflătă afară; însă țeamălă челă tare ală fereștei челălei sale, l'a immedikată la această intenčione omăvidă mi elă s'a pșnită la kapă mi la gșră, prin văkăgile de țeamă pșntă, atită de tare în kită n'a pștătă sș mșnîncă kite-va lșni. Dar Cobra че esistă akșmă în grădină, a omorită o dată ne gșardistălă kare fiîndă beată, a șitată ordinile sale: d'a nș lșsa ne acestă șarpe niči o dată afară din челălă, elă din kontra l'a lșată mi l'a pșșă în sînlă, s'a jăkată kă dînsălă kite-va minște în aparînga d'amîcișgia lăși чеa atită de mare, dar din nenoročire, gșardistălă nevîrîndă, a apșsată чева la koadă mi șarpele l'a mșșkată la fșante; în trei ore gșardistălă a fostă mortă.

Despre alți Phyttoni din grădină se raportează fantele șrșțoare: Șnlă Phytton avîndă foame a înrigită o parte din akoperișș челălei sale mi a mșpită ne șrșț. Ală-dată s'a întîmplătă kă doi Phyttoni marі eraș la o челălă; într'o dimineăț gșardistălă observă kă mirare kă șnlă din Phyttoni lîșșște, deș mi челăla era bine inkisă mi era peste pștingă ka sș skape afară. Dar eată kă observîndă mai bine ne челă pșmasă, a vřzătă kă korșlă acestăia devênise mai gposă. Enirma a fostă akșmă resolvată. Șnlă Phytton a mînkătă ne alălă într'o noante!

Eată mi o ală anecdotă despre mînkarea șerpilor șnlă ne ală. Șnlă șarpe mare din Ceylon era impresăntă k'șnlă ală șarpe mai mikă din Espona (coluber natrix), челă dintiș avîndă foame, a înrigită ne челă d'ală doilea, însă fiîndă prea lșngă, n'a pștătă sșlă înrigi kă totă, mi koadă viktimei ū-a pșmasă afară din gșră atîrîndă în josă d'o lșngime de 4 dolșri. Aproape $\frac{1}{4}$ de ore s'a vřzătă acestă spektakolă kșriosă, adikă șnlă șarpe vřrată în gșra alăia nînz la koadă. Dar dșne $\frac{1}{4}$ de ore koadă a înčenătă sș se petrară afară, trăgîndă totă merș kă dînsa mi korșlă șarpelei înrigită, nînz a eșită kă totălă afară din gșra pșnitorelăi fșră vr'o vřțmare, din kontra челă dșne șrșț a lșată, drentă pedeanș, o rană kare ū-a făktă viktimea în minșlă kindă a înčenătă s'o atăche.

Dar sș eșimă akșmă din galeriile întănekoase mi pedștabile, residența șerpilor ș'a altoră pentlă înșorțoare mi sș ne plîmșmă în aeră pșră n'în alăea fșmoasă mi șmărită de tei destinată pentș lokșînga elefanșiloră. Če kadřș interesantă se prezintă akșmă okiloră nostri! kindă vedemă în miklokălă acestă alăea fșmoase țiranși elefanși kă portălă loră mașșșosă mi k'o mșrșime kovîrșitoare plîmșîndșe mi ne șșinarea loră, înalță ka o fereastre din katălă ală doilea ală șnei kase, pșrîndă komi niči kare se văkșră a merce kălșri ne șnlă elefantă ș'a gșsta plăčherea prinșiloră indiani d'akșmă saș ka în antikșitate a oameniloră de pesșele, kare întrevăingăș elefanși la pesșelă întokmai kșmă întrevăingășmă noi akșmă kaii pentș kavaleriă. Pșkată kă în Izlie anălă 1855 чеa mai fșmoasă femelă elefantă a mșpită „d'o natîmă de nerve“ kșmă a zisă Bșletînz. Șnii aș pretînză kă kadaverălă acestăi animală kare a kîntăpită 5000 fșngi, a fostă întrevăingătă la șnele din pestășpante niči în Londonă supă a face kărnași dint'însălă! Sș nș se mire čine-va de aceasta, kăvi în Anglia totă oamenii kidă aș fostă în India mi în Afrika; miță kă karnea de elefantă e foapte știmătă la toate poplăcișșile че esistă în țșrile șnde sîntă elefanși; ba inkă ničoarelă de ele-

fantă sîntă foarte prețuite ca o mîncare delicioasă.

Întră lokzinga elefanților se află a ceea a inemiklăi sîntă celă mai mare, adică a rinocerului (Rhinoceros). Rinocerul ce există acum în grădina este fiulă individulă care a fostă kămprăț în anulă 1836 de către societatea grădinei dreptă suma enormă de 1050 fânți sterlini (2100 galbeni!) Kindă elefantulă sîntă bate kă rinocer, elefantulă lă bate kă dinții sîntă cei tari ne vîrte, mi kîte o dată lovitură este așa de tare în kîț pîne mi koastele rinocerului, prekăm s'a vîzătă la rinocerulă mortă de-zn-zî.

Ună vecină ală rinocerului din grădina este Kastorulă. Acestă animală mikă de mi n'a avută okazie a arăta în grădina instinktulă sîntă de kădipe, însă este vestită pentru acestă instinktă care lă are într'ună gradă într'adevără admirabilă mi estrapordinară. Eată a ceea ce ne rapoartă natralistii despre kădipile Kastoriloră în patria loră, adică în Siberia, mi mai kă seamă în Kanada din Amerika.

Kastorulă din Kanada, zikă voiajorii natralisti, este animalulă din klasa mamiferelor, celă mai remarkabilă pentru instinktulă sîntă de societate mi de konstrakție (kădipe). Văra trește singră în tronile ce le-a făktă în malulă rîriloră mi băliloră; dar apropiind-se timpulă ernei, se adună în cete de două să trei sute mi mi kădeskă împreună lokzinga de iarnă; atînci ei alegă o bălă să ună piș destulă de adînkă, ka iarnă sîntă nu poată înghea pînă în fîndă. Ka sîntă pîmie apa la o înălțime potrivită, îi inkonjără malulă kă ună gardă, dar (lăkră de mirare!) fîntăra acestă gardă este potrivită kă toate măsările arhitektonice (înșperemii) cerște la o asemenea lăkră: adică kă gardulă este făktă kă pîmie, ne dinafară akoperită kă pîmintă, stîndă kă fână cea bolită spre apă ka sîntă nu se strîche. Ei, ne fie-kare ană întpreskă kă lăkrări noi acestă gardă; dînce ce aș terminată gardulă, se despartă în familiă a kădi lokzingele loră. Acestea sîntă făkte ka ună felă de kolibe potînde de pîmie, akoperite sîntă mi ne dinafară kă pîmintă, mi sîntă pîse în înălțimea malulă să zăgăzălă.

Diametrulă loră are de la șase pînă la șapte picioare de înălțime. Koliba are două kătră, celă de sîșă care este sekă, este hotărîtă pentru lokzinga Kastorilor, iar celă de josă este sîșă apă, ară nșma o gază care komnikă kă apa prin care ese mi întră Kastorii. Ei în celă de josă își pîstrează provizisnea loră. Kindă Kastorii își făktă kolibele întră vr'o apă kărgătoare; atînci se dăktă în sîșulă ape la ună pînkă mi taie (kă dinții loră de dinainte care potă ția un arbore destulă de gros) lembele treșințose, le arînkă în apă mi le dirîpeză spre lokulă treșințosă. Toate aceste lăkrări ale loră se făktă foarte iste mi se zîmează nșmai noantea. Ei kăktă lăkrăle pîstii mi denștate de lokzinga oameniloră, fiindă kă unde se află aproape de oameni ei nu făktă kolibe. Dar această instinktă de konstrakție se pîstrează kiar mi la Kastorii care sîntă kpreskă în kărgile oameniloră; fiindă kă s'a vîrată de seamă kă niște asemenea Kastori, kă toate kă se află în kolibe foarte bune, ei ori ce vîkată de lemă gîseskă o băgă în pîmintă ka kindă ară vrea sîntă făktă ori zăgăză ori kădipe.

Prekăm se așde, direktorii grădinei Zoologiche voră sîntă ameze o kolonie de Kastori în Londonă întră ună piș, ka sîntă poată desvolta mi akolo instinktulă loră arhitektonikă mi admirabilă.

Pe kindă era modă ka oamenii sîntă poarte kapete (pălării) de Kastori, se omora ne fiemi care ană mi d'aceste animale, în kîț era aproape sîntă se stîngă neamulă loră, dar de kindă a emită moda de se poartă kapete de mîtase, Kastorii nu mai sîntă amerințai în esistența loră. Eate ună esemplă kăriosă kămă moda zîmează înălțina ei kiar mi așupra esistența ună neamă întpresă de animale!

Șirafele din grădina nu sîntă akămă pribite ka o rapitate deosibită, dar kindă în anulă 1835, pată șirafe împreună kă ună Huroptomus (kăulă din Nilă) s'a vîzătă în Europa pentru întâia oară din timpulă Romaniloră, acesă apariție a făktă atînci ună șmotă mare în Europa. Dînce aceste pată a pîmasă nșma o femelă, însă de atînci aș pîskătă mi kpreskătă în grădina din Londonă mîte alte șirafe care se

тe-ва дѣре. În anşлэ 1842, 456 persoane ађ vizitatђ ачeastђ грѣдинъ, ачестђ нсмърђ с'а зр-катђ în anşлэ 1855 ннъ ла 407,676 vizitatorђ. Nşmai în zileле de дэminиѣ ми de съръѣторђ 196,278 лэкръторђ ми oameni din попълђ ађ vizitatђ ачестђ стaбилментђ de мtiinge.

Eatђ прогресълђ знеі дърђ цивилизате! O societate d'акѣionarђ a креатђ знђ стaбилментђ а-тiђ de admirabil în kape omşл de мtiинъ face stђdii преѣioase че нъ ле poate face никърђ, în kape повила amator de мtiинъ se deлектеазъ

a admira креационле съвлеме але natşrei ми în kape kiar лэкръторъл ми omşл чел маі inferior ал трентеі соѣiale, петрече дэminика ми în zile-ле de съръѣтоаре о оръ интрънђ modђ instrэktivş ми плэктђ инвъѣндђ чева сађ formиdş'ми инѣ-ленѣиunea къ vederea обiekтелорђ нşoi, ми prin зрмаре лърѣндђ orizontълђ vederei sale ннъ ла знђ градђ nekomşнђ ла лэкръторђ meseriaş ми алте дърђ маі нşтинђ цивилизате ми маі нşтинђ progresive.

DEŞPRE ORIŞINA MЪРГЪРITARIЛОРЪ AДЕВЪРАЩІ.

Din тiиниѣ чеі маі антиѣ, мъръгъри-таріи kape се formeзђ în нънтрълђ знора din молъшѣ (skoиѣ) de mare сађ de апъ дъл-че, ађ трасђ аспъръле atenѣиunea oameniлорђ, prin esteriорълђ лорђ плэктђ ми фрёмşђ, ми маі къ seamъ prin лѣѣиunea лорђ kape seamънъ къ ачееа а къркъвешлѣ; de ачееа din тiиниѣ чеі маі антиѣ, мъръгъритаріи ађ fostђ привидђ ka символълђ знеі фрёмşеѣи no-визе ми ађ fostђ foapte къстаѣи de кърпе o-ameni. Dar de kindђ oameniђ ађ афлатђ de e-sistenѣа мъръгъритарілор, de атнѣи ачестђ o-biektђ a інченştђ а жъка знђ ролђ mare ми misteriosђ ла ачeia че с'ађ окълатђ къ мti-инделе natşrale, ми prin зрмаре къ крестіи-nea despre orişinea ачестђи обiekтђ преѣiosђ. Ideile челе маі vizare ми fantastiचे ађ fir-патђ în кърѣиле мtiинѣиचे але челорђ vekђ despre orişina мъръгъритарілорђ. Şниі ађ zisђ къ мъръгъритаріи провинђ din никътъріле de роъ kape kadђ kite o datъ noantea din черђ în сінълђ мъріи, ми атнѣи зниі din мо-лъшѣ deskidђ гъра ми інгитђ ачесте никътърі черешти, kape în корпълђ лорђ devinђ мър-гъритарі. Алѣи ађ авştђ алте ideі vizare, în челе дъне зрмъ fizиѣи ађ zisђ къ мъръгъри-таріи сінтђ знђ prodşktђ morbidђ (болнавђ) prodşş în корпълђ ачесторђ konxии, ми преkşmş vedemş къ în перънкѣ ми în বেশи-ка şдълѣ ла omş ми ла алте animale dome-стиче ми сепериоаре се prodşkђ nimte петре

аша ми мъръгъритаріи сінтђ петре prodşse în корпълђ ачесторђ konxии.

Aчeastђ idee de ми a fostђ abandonatђ kitђ-ва тiинъ, dar не зрмъ а kимтиратђ атітђ de мълтђ kredитълђ oamенилорђ de мtiinge, în kitђ зниі зрміндђ konsekşenѣа ачестеі ipo-teze, ађ къстатђ а prodşче мъръгъритарі, съ нşиндђ корпълђ молъшѣлорђ ла nimte ipita-ѣиши, sokotиндђ къ printр'ачeastђ ipitaѣише o съ се prodşkъ знђ felђ de флорosis (аппин-депе) ми дъне ачeastђ аппиндепе се ва de-пъне în корпълђ animalълѣи знђ prodşktђ morbidђ адикъ мъръгъритарі.

O обсерваѣиуне маі de апроане despre strэктъра мъръгъритарілорђ не ва аръта къ ачeastђ сşпозиѣиуне е жъстъ ми адевъратъ. Къѣи мъръгъритаріи сінтђ корпърі potşnde, komşse în нънтрълђ лорђ de nimte strate sfe-риче konцентриче пşсе зна peste алта întok-маі ka інвълншъріле знеі чене, не kindђ în центрълђ мъръгъритарълѣи се афлъ опѣ знђ сiм-ъре фъктђ d'o алъ materie diferитъ de а-чееа а інвешншърілорђ сађ къ центрълђ е ролђ къ totş. Ачесте strate лѣѣитоаре kape kom-пънђ корпълђ мъръгъритарълѣи, къитъmeskђ ми фаѣа din нънтръ а konxииеі че prodş-че мъръгъритарђ ми с'а обсерватђ kindђ с'а інгъспитђ o konxиие (не kindђ animalълђ молъskђ треште în нънтръ) k'знђ корпђ streinђ, атнѣи vedemş къ с'а депşş импре-жърълђ корпълѣи streinђ o масъ лѣѣитоаре semşиндђ къ мъръгъритаръ, къ kape молъш-

кълъ а кѣстатъ а астъна газра фѣкѣтъ ла конхиліа са. О консекѣиндъ натѣралъ дѣн ачѣастъ обсерваціѣне ера кѣ оаменіі аъ кѣстатъ а вѣга корпѣі стрѣині ін конхиліале ачѣстеа, врѣндъ кѣ кѣпѣлъ ачѣста а сілі не молѣскъ съ продѣкѣ мѣргѣрѣтарі.

Дар ачѣсте черкѣрѣі н'аъ рѣшѣтъ вѣне, кѣчѣ кѣте сілінге аъ інтревінгатъ а фаче рѣні рѣрѣлате, пѣсѣндъ ін гѣрѣіле фѣкѣсте кѣ нѣмте корпѣрѣі фѣне шѣ потѣнде (s. e. сѣре мѣчѣ) тодѣ мѣргѣрѣтаріі кѣре с'аъ форматъ дѣне асемѣнеа рѣні, н'аъ fostъ вѣне рѣтѣнзі, нѣчѣ н'а авѣтъ лѣчѣреа лоръ плѣкѣтъ шѣ кѣноскѣтъ кѣре констѣтѣ валоареа лоръ. Кѣаръ Кѣнезіі кѣре дѣнтре тодѣ аъ рѣшѣтъ маі вѣне ін продѣкѣціѣнеа мѣргѣрѣтарілоръ прѣнтр'ачѣастъ метоадъ шѣ кѣре продѣкѣ інтр'адѣвѣрѣ мѣргѣрѣтарі семічеркѣларі шѣ фрѣмомі, totъ н'аъ рѣшѣтъ а продѣче мѣргѣрѣтарі солізі шѣ пѣні не дѣн пѣнтрѣ.

Ънъ фізікъ італіанъ ачѣме Ph. de Filippi, профѣсоръ ла Turin а пѣбликатъ кѣ кѣпѣ-ва ані маі нѣнте нѣмте рѣзѣлате алѣ черчѣтѣрѣлоръ салѣ мѣкроскѣпѣче десѣре мѣргѣрѣтарі. Елъ а арѣтатъ кѣ ін інстѣнѣле (маѣеле) молѣсѣлоръ де мѣргѣрѣтарі трѣскъ ачѣмале мѣкроскѣпѣче Entozoone (Іктъ); ірѣтаціѣнеа продѣсѣ прѣнтр'ачѣстъ ачѣмалъ продѣче нѣмте інвелішѣрѣ ін формъ де сачѣ нѣшѣ ѣнъ ін алѣ кѣре інвелѣскъ корпѣлъ Entozooneлѣ шѣ кѣндъ не ѣрѣмъ се імѣтрѣскъ, прѣімескъ форма шѣ лѣчѣреа матерѣі мѣргѣрѣтарѣлѣ; інтр'ѣнъ кѣ-вѣнтъ се скѣмѣлъ ін адѣвѣрѣадѣ мѣргѣрѣтарі. Аша дар нѣмѣлѣ фізікъ кѣ дрѣнтъ кѣвѣнтъ нѣмѣмте мѣргѣрѣтаріі: Entozooni імѣтрѣі ін корпѣлъ ѣнора дѣн молѣшѣ.

Прѣкѣмъ се аѣде о спѣкѣлациѣне прѣктікъ шѣ індѣстріалъ а імѣрѣдѣшатъ ідеа нѣмѣлѣ фізікъ, врѣндъ а скѣмѣа метоада вѣкѣ, адѣкѣ д'а продѣче мѣргѣрѣтарі прѣн ірѣтаціѣнеа корпѣлѣ молѣсѣлоръ, ін ачѣеа кѣ ін локъ де алѣ корпѣрѣі стрѣіне, елъ воѣмте сѣ пѣіе ін конхиліа гѣрѣітѣ ѣнъ мѣкъ Entozoone дѣн спѣга нѣмѣтѣ Іктъ. Дѣфікѣлатѣа естѣ ін че модъ сѣ се імѣлатѣе Іктѣ ін корпѣлъ молѣсѣлоръ; кѣчѣ сѣ шѣіе кѣ пѣсѣндъ ѣнъ оъ де Іктъ, нѣ се клѣчѣмте ін корпѣлъ мо-

лѣскѣлѣ, чѣ трѣвѣе а: імѣланта маі нѣнте оаѣле ачѣсторъ Entozoone ін корпѣлъ ѣнѣі ачѣмалъ сѣперіоръ (s. e. ін корпѣлъ ѣнѣі пѣшѣ саъ ѣнѣі врѣашѣе дѣстоаѣе шѣ ч.л.т.); дѣ-пѣ ачѣеа о сѣ еасѣ ін корпѣлъ ачѣсторъ ачѣмале пѣі де Іктъ. Аноі ачѣшѣі пѣі імѣлантадѣі ін корпѣлъ молѣсѣлоръ мѣргѣрѣтарѣре, воръ продѣче мѣргѣрѣтарі. Дар нѣчѣ атѣнѣі-операціѣнеа нѣ рѣшѣашѣе totъ д'аѣна, кѣчѣ е черѣтъ кѣ организмѣлъ молѣскѣлѣ сѣ фѣ е-нерѣікъ шѣ нѣтернѣкъ кѣ сѣ поатѣ вѣрѣі воала продѣсѣ дѣне інтрѣеа Entozooneлѣ ін корпѣлъ сѣл.

Аша дар кѣстѣінеа прѣктікъ прѣнѣпѣалъ десѣре продѣкѣціѣнеа арѣфіціалъ а мѣргѣрѣтарілоръ, се рѣдѣче ла рѣзолѣціѣнеа прѣ-вѣлѣмѣлѣ д'а гѣсі ачѣмалѣлъ чѣлъ маі фавѣрѣлѣ ін кѣре сѣ се десѣоалѣ маі вѣне Entozooneле Іктѣне кѣре продѣкѣ мѣргѣрѣтарѣ.

Ачѣастъ дескѣопѣре а фізікѣлѣ Італіанъ а есплікатъ шѣ ѣнъ алѣ феноменъ, адѣкѣ с'а шѣістъ маі 'нѣнте кѣ ін дѣрѣле ѣнде сінтъ рѣрѣі кѣре портъ конхиліі де мѣргѣрѣтарі, s. e. ін Skođia, Ланландъ, шѣ ч.л.т. сінтъ маі ачѣондѣнте ін мѣргѣрѣтарі де кѣтъ алѣле шѣ кѣаръ кѣ сінтъ ані ін кѣре мѣргѣрѣтаріі с'арѣтъ маі нѣдѣнъ саъ маі мѣлѣ ачѣондѣнѣ; акѣм інсѣ шѣтѣм кѣ ін рѣрѣіле, не алъ кѣрѣрѣ фѣндъ крѣскъ планѣе акѣатѣче, не кѣре се дѣнъ нѣмѣтеле Entozoone пѣнѣ нѣ інтрѣ ін конхиліі, аколо с'арѣтъ шѣ мѣлѣі мѣргѣрѣтарі.

Еатѣ пѣнѣ ла че рѣадъ, рѣзѣлатѣле черкѣрѣлоръ шѣінѣфіѣче, кѣтъ де абстрѣктъ лѣате потъ фѣ д'о імѣпортанѣ прѣктікъ кѣаръ пѣнтрѣ кѣстѣініле індѣстріале шѣ соціале. Дар шѣ ѣнъ алѣ рѣзѣлатъ кѣрѣіосъ есе дѣн ачѣастъ еспѣоціѣнеа, адѣкѣ кѣ дамѣле ноашѣре гѣтѣте ін тоалѣта лоръ стрѣлѣчѣітѣ де валѣрѣі шѣ де соарѣле, воръ шѣі д'акѣмъ інѣнте кѣ ѣнъ мѣзѣрѣвѣлѣ Entozoone ін корпѣлъ ѣнѣі болнавъ молѣскъ мѣзѣрѣвѣлѣ жоакѣ ла елѣ ѣнъ рѣлъ аша демѣре. Аша естѣ; кѣндъ омѣлъ ва фаче ачѣлѣса обѣкѣтелоръ кѣре і продѣче плѣчѣрѣле вѣіѣі, де мѣлѣте опѣ о сѣ неарѣлѣ ілѣзіѣнеа че а авѣтъ, шѣ ін локѣлѣ плѣчѣрѣі о сѣ сімѣдѣ скѣрѣлѣ.

ЧЕВА DESPRE ПЛАНТЕЛЕ ОТРЪВИТЕ.

Плантеле sîntî în ченере фъкътоаре де vine pentръ noi. Еле не даѣ нѣтрименте, материи де инкълзипе ми киарѣ имврѣкъминте; дакъ плантеле н'арѣ esista, ниѣ пернълѣ animalî н'арѣ пѣтеа сѣ се sѣsugie мълтѣ timpъ, къчи animalеле s'арѣ minka знѣ не алт. А poi плантеле пѣрифиезѣ ми имвиезѣ аерзлѣ atmosferikъ каре 'лѣ respirmъ in totъ минтълѣ. Дакъ плантеле н'арѣ esista, аерзлѣ къриндѣ s'арѣ strika din казза esaladîsnilор neîncetate каре есѣ din корнии animalелорѣ.

Дар не де алтѣ парте sîntî plante каре ле пѣтемѣ приви ка inimичеле noastre mortале. Ачесте plante sîntî ачелеа нѣмите *otrъvite*. În пѣзнтрълѣ ачесторѣ plante се елавореазѣ знѣ принципѣ каре, in локѣ d'a fi принципѣ нѣтривѣ, din контра копринде моарте интр'инсълѣ. А poi este о чиркомстандѣ кърюасѣ къ ачестѣ принципѣ mortalъ este компѣсѣ din toate elementеле ка ми принципълѣ нѣтривѣ каре не нѣтрескѣ. Elementеле Osiгенѣ, I-дрогенѣ, Nitрогенѣ ми Карбонѣ konstitue niinea каре о минкъмѣ ка ми мълте отрѣви каре поате сѣ не омоаре. Diferinга интре принципилеле нѣтривеле ми интре челе отрѣвитоаре konsistъ нѣмай in diferinга aranjiamentълѣ молекъларѣ ла fiemî-каре динтр'инселе, ми Kimia modernъ а арѣтатѣ къ in fie каре plantъ отрѣвитѣ esistъ знѣ принципѣ нѣмитѣ *Alcaloidu* каре копринде тоатѣ пѣтереа отрѣвитоаре концентратѣ интр'инсълѣ.

Sîntî доѣ фелѣри де alcaloide, знѣ волатилѣ ми алтѣ фиксѣ. Челѣ динтиѣ kindѣ лѣ инкълзимѣ, се евапореазѣ фъkindъse невъзѣтѣ, insъ нѣ се deskomпъне ми аре о одоаре амегитоаре, дар челѣ фиксѣ нѣ се авапореазѣ in кълдърѣ, insъ се deskomпъне ми devine знѣ алтѣ корпѣ, н'аре одоаре ми este д'знѣ гѣстѣ amarъ.

Доменълѣ плантелорѣ отрѣвите е foarte mare, ми кърноштинга лорѣ а devenitъ знѣ обиектѣ importantъ pentръ штингъ ми киарѣ pentръ sigrъpitatea socialъ де kindѣ, din nenorочире, in timpълѣ nostръ зни фъкътори де рѣѣ аѣ incenetъ а инпрезинга плантеле отрѣвите супре а ашасина не оаменѣ интр'знѣ modъ nesimдitъ.

Noi pentръ astъ-datъ не vomъ мѣрѣни а vorъvî нѣмай despre знеде plante отрѣвите.

În pîndълѣ плантелорѣ отрѣвите каре коприндѣ знѣ алкалѣ volatilъ, гѣsimъ къкъста ми тѣтнълѣ.

Къкъста (*cicuta virosa*), ачестѣ plantъ отрѣвитѣ къ каре Ateniензиѣ аѣ отрѣвитѣ не nenpitorълѣ *Sokpate*, креште ла локѣри nomo-лоасе ми змврите; о спедѣ динтр'insa (*Aethusa cynarium*) креште ми in грѣдинѣ, seamънъ мълтѣ къ пѣтрънжелѣ ми а prodъsъ мълтѣ nenorочире, къчи зни лъиндъ-о дрентѣ пѣтрънжелѣ аѣ minkat'о ми аѣ fostъ отрѣвиги. Дар kindѣ ва freka чине-ва ачесте plante интре degete, ва desvolta о одоаре foarte nenлкътѣ, prin каре о ва deosivi де пѣтрънжелѣ. О алтѣ спедѣ де къкътѣ este ачea пѣтатъ (*conium maculatum*) каре аре ка нимте nete oakеше не трънкѣ сѣѣ, prin каре iar се deosivеште din пѣтрънжелѣ къ каре seamънъ. Ачестѣ plantъ копринде алколоидълѣ нѣмитѣ Conin каре е foarte отрѣвитѣ.

Tѣтнълѣ (*Nicotiana tabacum*) este iarъmi о plantъ foarte отрѣвитѣ, къчи копринде знѣ алколоидъ нѣмитѣ Nicotin каре este о отравъ аша де теринилъ in kitъ о възкъдикъ ка о жѣмѣтате воѣ де грѣѣ, омоарѣ не омѣ интр'знѣ minstъ саѣ доѣ. Vestita казъзъ kriminalъ де kontеле Beaucarmé каре а отрѣвитѣ не кърнатъ-сѣѣ Fougniêr къ Nikotin, а prodъsъ ачестѣ алколоид о челевпитате mare. Din nenorочиреа оаменилорѣ фѣмѣторѣ де тѣтнѣ, planta ачeasta копринде foarte пѣгинѣ Nikotinъ, къчи тѣтнълѣ вѣнѣ копринде нѣмай 1 саѣ 2 проценте, не kindѣ челѣ простѣ копринде 6 ми 8 проценте, де ачeea фѣmarea тѣтнълѣ челѣ простѣ е май вѣтѣмѣторѣ ми киарѣ перикълосѣ pentръ омълѣ neobичнѣitъ. Ла фѣmarea тѣтнълѣ, о парте де Nikotinъ се перде ми се striкъ, не kindѣ чеа-л-алтѣ парте интръ in гѣра фѣмѣторълѣ ми 'i ese prin насѣ, де ачeea оаменѣ каре фѣмъ тѣтнѣ pentръ intiamî-datъ, се waitъ де амегелѣ, де tremъpape де мѣни ми де ничоаре, аѣ вѣрѣсѣтѣри, о sѣдоаре рече ле аконере корпѣ, не kindѣ фага лорѣ devine галбенъ, зни киарѣ kadъ in лешинѣри; toate ачeatea sîntî efekte але Nikotinълѣ отрѣвиторѣ. Сѣ нѣ се мѣре чине-ва къ toate ачeeste simдipи nenлкъкте нѣ се арѣтѣ ла оаменѣ обичнѣиги къ фѣmarea де тѣтнѣ, къчи омълѣ поате сѣ се обичнѣiaskъ ла toate лѣкѣрилеле, киарѣ ми ла отрѣвѣрилеле челе май теривиле. (Ва зрѣма).